

**PRÁVNICKÁ FAKULTA
MASARYKOVY UNIVERZITY**

Katedra finančního práva a národního hospodářství



Bakalářská práce

Mezinárodní spolupráce celních správ

Lucie Kolaříková

2009

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma: Mezinárodní spolupráce celních správ zpracovala sama a uvedla jsem všechny použité prameny.

Na tomto místě bych ráda poděkovala JUDr. Daně Šramkové za odborné vedení práce, za pomoc a za podnětné připomínky a rady, a Mgr. Karlu Lukešovi z Generálního ředitelství cel v Praze za poskytnutí informací pro zpracování mé bakalářské práce.

Obsah:

1. Úvod.....	4
2. Vymezení základních pojmů	6
2.1 Clo a jeho funkce	6
2.2 Celní unie	7
2.3 Celní správy	7
2.4 Evropská unie	8
3. Role celních správ Evropské unie.....	9
4. Právní předpisy upravující celní oblast v Evropské unii	14
5. Spolupráce v rámci mezinárodních organizací.....	19
5.1 GATT.....	19
5.2 Světová obchodní organizace (WTO).....	20
5.2.1 Historie WTO	21
5.2.2 Rozdíly mezi WTO a GATT	22
5.2.3 Organizační schéma WTO.....	22
5.2.4 Profil činnosti WTO.....	23
5.3 Světová celní organizace (WCO).....	25
5.3.1 Historie WCO	26
5.3.2 Organizační schéma WCO.....	27
5.3.3 Spolupráce v rámci WCO	29
6. Orgány EU činné v oblasti celní spolupráce.....	31
6.1 Rada EU	31
6.1.1 Customs Union Working Party.....	32
6.1.2 Customs Cooperation Working Party	33
6.2 Komise	33
6.2.1 DG TAXUD.....	34
6.3 OLAF.....	37
7. Spolupráce v rámci mezinárodních smluv.....	39
7.1 Neapolská úmluva (Neapol II).....	39
7.2 Úmluva CIS	40
7.3 Dohoda o právech duševního vlastnictví souvisejících s obchodem (TRIPS)	42
8. Závěr	44
9. Resumé.....	46
10. Seznam pramenů použitých pro zpracování bakalářské práce	48

1. Úvod

Tématem, které jsem si zvolila pro zpracování své bakalářské práce je „Mezinárodní spolupráce celních správ“.

Clo je institut jen o málo mladší než lidstvo samo. V průběhu věků vznikly za účelem jeho správy a později i správy dalších záležitostí, které souvisejí s clem a obchodem a dalšími jim příbuznými záležitostmi, instituce dnes pro nás známé jako celní správy.

Mezi celními správami různých zemí sice existují rozdíly, základní úkoly jsou ale v podstatě všem celním správám společné. Těmito úkoly dnes jsou ochrana a regulace domácího trhu formou výběru cla z dováženého zboží a dále dohled nad tím, aby toto zboží neohrožovalo životy nebo zdraví lidí, zvířat a rostlin.

Celní správy hrají roli v oblasti zajištění ochrany trhu a bezpečnosti a usnadňování mezinárodního obchodu. Protože mezinárodní obchod se dotýká minimálně dvou, většinou ale i více celních správ, z nichž každá má kontrolu jen nad částí celé obchodní operace, je nutné, aby spolu celní správy navzájem spolupracovaly.¹

Dalším důvodem, proč je spolupráce celních správ nezbytná, je to, že trestná činnost související s porušováním celních předpisů, jako je např. nedovolený obchod se zbraněmi, drogami, předměty kulturního dědictví, chráněnými druhy živočichů a rostlin, obchodní podvody atd., také často přesahuje hranice státu. Zvláště v Evropské unii je toto přesahování hranic trestnou činností usnadněno díky volnému pohybu osob, zboží, služeb a kapitálu a díky zrušení kontrol na vnitřních hranicích.

Úzká spolupráce celních správ je tedy v dnešní době nevyhnutelná. Nejužší pak je právě mezi celními správami států – členů Evropské unie. Aby byla tato spolupráce možná, musí mít své zakotvení v právu, musí být právně upravena. Právní rámec mezinárodní spolupráce celních správ představují jednak mezinárodní smlouvy, dále pak právní předpisy Evropské unie řešící tuto problematiku implementované do právních řádů členských států. Spolupráce probíhá v rovinách administrativněprávní a trestněprávní.

¹ Generální ředitelství cel. Web cs.mfcr.cz [citováno 20. dubna 2009]. Dostupný z: <http://www.cs.mfcr.cz/CmsGrc/Celni-sprava-CR/Nase-ukoly/mezinarodni+vztahy.htm>

Ve své práci se proto zaměřím na spolupráci v rámci mezinárodních smluv, dále – a to zejména – na spolupráci celních správ Evropské unie a v rámci EU na celní správu v České republice a její vztahy k ostatním celním správám, na formy spolupráce a na její právní úpravu.

Cílem práce je rozebrat problematiku spolupráce celních správ, zejména celních správ Evropské unie, popsat formy této spolupráce a v neposlední řadě poskytnout přehled právních předpisů, které ji upravují.

Zpracování pro mě bylo trochu náročnější, protože v celní správě nepracuji, mým oborem je správa veterinární. A bohužel neexistuje ani dostatek literatury k tomuto tématu, ale naštěstí jsem se setkala s ochotou pomoci u lidí, kteří v oboru pracují.

Hlavním zdrojem informací při zpracování bakalářské práce mi byly především nejrůznější internetové stránky zabývající se touto tematikou, stránky Ministerstva financí České republiky, web Světové celní organizace, internetový portál ec.europa.eu, stránky businessinfo.cz, publikace od Doc. Ing. Ivana Šroňka, Csc. Světová obchodní organizace, od Ing. Ludmily Štěřbové, Csc. Aktuální otázky vývoje Světové obchodní organizace, od Ing. Františka Janatky, Csc. a kolektivu Obchod v rámci Evropské unie a obchodní operace mimo členské země EU, od Miloslava Hada a Luďka Urbana Evropská společenství, první pilíř Evropské unie, právní předpisy Evropské unie, jakož i další, jejichž úplný výčet uvedu v seznamu použitých pramenů.

2. Vymezení základních pojmů

Před samotným rozborem spolupráce celních správ zmíním nejzákladnější pojmy, které s touto problematikou souvisejí. Jsou to clo a jeho funkce, celní unie, celní správa a Evropská unie. S těmito pojmy budu pracovat v průběhu celé své práce.

2.1 Clo a jeho funkce

Clo je dávka (poplatek), kterou stát vybírá při přechodu zboží přes svou celní hranici. Vybírá ho buď při dovozu zboží do svého celního území, to je clo dovozní, nebo při vývozu ze svého celního území (clo vývozní), eventuálně při tranzitu přes své celní území. Používáno je převážně clo dovozní.²

Clo plní několik funkcí, jednak je to funkce fiskální – clo je příjmem státního rozpočtu. Další funkcí je funkce ochranná neboli regulační – clo chrání domácí výrobce tím, že znevýhodní zahraniční výrobce, jejichž výrobky díky clu mají na vnitřním trhu státu, kam byly dovezeny, díky clu vyšší cenu.

Clo může mít i funkci prohibitivní, to v případě, že je jeho sazba tak vysoká, že dovoz zboží z jiného státu zcela znemožní.³

Cla lze dělit podle různých kritérií, např. podle způsobu výpočtu výše cla nebo podle účelu. Podle způsobu výpočtu výše cla se dělí na clo hodnotové, u kterého jsou sazby vyjádřeny procentem, cla specifická, kdy je celní sazba vyjádřena konkrétní peněžní částkou za fyzikální jednotku zboží, zpravidla za jednotku hmotnosti, objemu nebo za kus, také může jít o kombinovaný výpočet z obou předchozích způsobů.⁴

Cla jsou vždy nástrojem obchodní politiky každého státu a z pohledu zahraničních výrobců jsou tarifními překážkami vstupu na trh.⁵

² Czech Trade. Překážky pro vstup na zahraniční trh [citováno 11. června 2009]. Web BusinessInfo. Dostupný z: <http://www.google.cz/search?hl=cs&q=definice+cla&lr=&aq=f&oq=>

³ tamtéž

⁴ tamtéž

⁵ tamtéž

V Evropské unii jsou sazby cla uvedeny v celním sazebníku evropských společenství (TARIC) vydávaném dvakrát ročně. Tento celní sazebník je založen na kombinované celní nomenklatuře.⁶

Výběr cla provádějí celní správy v rámci celního řízení. Cílem tohoto řízení je propuštění zboží do některého z celních režimů.

2.2 Celní unie

Ve světě vznikají různé celní unie. Celní unie jsou území, na kterých pohyb zboží mezi členskými státy těchto unií nepodléhá clu. Toto je první rozměr celní unie, ten, který směřuje dovnitř dané unie. Druhý směřuje vně – vůči nečlenským státům a je prostředkem společné obchodní politiky.⁷

Celní unií je i Evropská unie (EU). Její součástí je i naše republika. V té je v současné době uplatňováno jen dovozní clo. Dovozem je v rámci Evropské unie míněn pouze dovoz ze třetích zemí, těch zemí, jež nejsou členy Evropských společenství (ES), obdobně vývozem rozumíme jen vývoz do zemí stojících mimo ES. Pro určení sazby cla je rozhodující druh zboží a původ zboží, kromě toho, že zboží, které má původ v celních uniích nepodléhá clu při pohybu na jejich území, existují ještě různé celní preference pro dovoz z některých zemí, např. zemí rozvojových.

2.3 Celní správy

Celní správy jsou mj. policejními orgány. Téměř všechny celní správy mají dva základní úkoly. Prvním z nich je výběr cla zejména z dováženého zboží, čímž chrání a regulují domácí trh. Dále dohlížejí nad tím, aby toto zboží neohrožovalo život nebo zdraví lidí, zvířat nebo rostlin.⁸ V Evropské unii již celní správy neprovádějí

⁶Web sagit.cz [citováno 11. června 2009]. Dostupný z: http://www.sagit.cz/pages/lexikonheslatxt.asp?cd=74&typ=r&levelid=DA_021.HTM

⁷ Rozehnalová, N., Týč, V. Vnější obchodní vztahy Evropské unie. Brno: Masarykova univerzita, 2006, s. 94

⁸ Generální ředitelství cel. Web cs.mfcr.cz [citováno 12. června 2009]. Dostupný z: <http://www.cs.mfcr.cz/CmsGrc/Celni-sprava-CR/O-ceske-CS/?WBCMODE=PresentationUnpublished%252CP>

kontrolu na vnitřních hranicích, ale přibýly jim nové úkoly např. v oblasti společné zemědělské politiky nebo statistika obchodu uvnitř Evropské unie.

Celní správy by svou činností měly co nejvíce usnadnit legální mezinárodní obchod. K dosažení tohoto cíle je nutné, aby se postupně modernizovaly v oblasti celního řízení i v oblasti technického vybavení.⁹

Celní správy jsou klasickými celními správami z hlediska organizačního. Z hlediska funkčního plní i roli správce daně, např. Celní správa České republiky je výhradním správcem spotřebních daní v ČR.

2.4 Evropská unie

Evropská unie (EU) je politická a ekonomická unie, která vznikla z Evropského společenství v roce 1993. Jejím cílem je vytvoření společného trhu a hospodářské a měnové unie. Dále má směřovat k podpoře rozvoje a růstu hospodářské úrovně, ke zvýšení zaměstnanosti a konkurenceschopnosti, ke zlepšování životní úrovně a životního prostředí.¹⁰ K zabezpečení cílů EU slouží volný pohyb osob, zboží, služeb a kapitálu a také společné politiky EU.

Politiky Evropské unie se dělí do tří pilířů. Prvním je Evropské společenství, druhým společná zahraniční a bezpečnostní politika a třetím policejní a justiční spolupráce.¹¹ Mezi celními správami Evropské unie probíhá spolupráce v rámci prvního a třetího pilíře.

Poslední rozšíření evropské unie proběhlo v roce 2007 a v současné době má 27 členů a žije v ní kolem pěti set milionů obyvatel.¹²

⁹ Ministerstvo financí [citováno 12. června]. Web cs.mfcr.cz. Dostupný z: <http://cs.mfcr.cz>

¹⁰ Web cs.wikipedia.org [citováno 12. června 2009]. Dostupný z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Evropsk%C3%A1_unie

¹¹ tamtéž

¹² tamtéž

3. Role celních správ Evropské unie

Lze říci, že celní správy po celém světě mají v podstatě stejné role, samozřejmě že tyto role, kompetence celních správ, vzájemné vazby i spolupráce se v průběhu let měnily. Zejména důležitým v tomto směru byl v evropských podmínkách vznik Evropské unie.

Evropská unie má jednotný vnitřní trh. Aby mohl tento jednotný trh fungovat, musejí pro něj existovat společná pravidla, tedy i společná obchodní a společná celní politika (celní politika je součástí obchodní politiky) pro všechny členy Evropské unie. Společná celní politika EU zajišťuje, že při dovozu ze smluvních států nebo uskupení států jsou za stanovených podmínek uplatňovány preferenční sazby cla. Na produkty pocházející ze zvýhodněných zemí se celní preference vztahují po předložení osvědčení původu, jehož forma je stanovena jednotlivými dohodami. Žádný členský stát také nemůže uplatňovat vůči třetím zemím jiná omezení či zákazy, než stanoví předpisy EU.¹³

Jakou roli dnes celní správy mají? Snad nejlépe to vyjadřuje společné prohlášení celních správ Evropské unie:

„Celní správy jsou odpovědné za ochranu společnosti a usnadnění mezinárodního obchodu cestou zajištění vnějších hranic a celkové výměny zboží.

Jsme připraveni:

- *zajistit ochranu a bezpečnost občanů EU,*
- *chránit finanční zájmy Společenství a jeho členských zemí,*
- *chránit Společenství před nečestným a nezákonným obchodem a podporovat zákonnou obchodní činnost,*
- *zvyšovat konkurenceschopnost evropských firem pomocí moderních pracovních metod podporovaných snadno dostupným elektronickým celním prostředím.*

Při plnění těchto povinností budeme spolupracovat na národní a mezinárodní úrovni v boji proti podvodům, organizovanému zločinu a terorismu společně

¹³ Krausová, Hana. CFE portal. Dostupný z : <http://www.cfe-eutax.org/taxation/taxation/income-taxes/customs/czech-republic/CZ> [citováno 11. dubna 2009]

*s dalšími orgány, zvláště s ostatními institucemi prosazujícími právo. Naším cílem je čestně pracovat a poskytovat služby na nejvyšší možné úrovni.*¹⁴

Celní správy plní tyto funkce: ochrannou, kontrolní a fiskální.

V současné době celní správy spravují nejen cla, náplní jejich činnosti je např. i správa spotřebních daní, z hlediska organizačního jsou tedy klasickými celními správami, z hlediska funkčního plní roli správce daně. Spolupráce mezi celními správami probíhá v obou těchto oblastech.

Celní správy spolupracují při ochraně společenských zájmů, zejména veřejné bezpečnosti, ochraně zdraví obyvatelstva před nebezpečnými materiály a drogami, ochraně životního prostředí, ohrožené fauny a flóry, kulturního dědictví apod.¹⁵ Ochranná funkce spočívá rovněž v ochraně a regulaci domácího trhu formou vybírání cel z dováženého zboží.

Celní orgány kontrolují realizaci některých nástrojů obchodní a zemědělské politiky a provádějí statistické sledování zahraničního obchodu. Toto je funkce kontrolní.

Celní správy zajišťují příjmy do státního rozpočtu. Tyto příjmy zajišťují výběrem cel, daní a poplatků spravovaných celními orgány (např. spotřební daně). Tato jejich role se nazývá fiskální, v poslední době spíše ustupuje do pozadí.¹⁶

¹⁴ Generální ředitelství cel. Web cs.mfcr.cz [citováno 30. dubna 2009]. Dostupný z:

http://www.cs.mfcr.cz/CmsGrc/Celni-sprava-CR/EU-a-celni-sprava/Obecne-informace/prohlaseni_CS.htm?wbc_purpose=Basic&WBCMODE=Presentatio%2cPresentatio%2cPresentatio%2cPresentatio

¹⁵Czech Trade. Web BusinessInfo.cz [citováno 25. dubna 2009]. Dostupný z:

<http://209.85.129.132/search?q=cache:uh-qEAfMWPCJ:www.businessinfo.cz/cz/rubrika/pravni-prostredi-celni-problematika/1000487/%3Fpage%3D3+celn%C3%AD+spr%C3%A1+vy+spolupracuj%C3%AD+p%C5%99i+ochran%C4%9B+spole%C4%8Densk%C3%BDch+z%C3%A1+jm%C5%AF&cd=2&hl=cs&ct=clnk&gl=cz>

¹⁶Czech Trade. Web BusinessInfo.cz [citováno 25. dubna 2009]. Dostupný z:

<http://209.85.129.132/search?q=cache:XUBta7jihyQJ:www.businessinfo.cz/cz/clanek/pravni-prostredi-celni-problematika/celni-sprava-cr-vseobecne-informace/1000487/39511/+fisk%C3%A1ln%C3%AD+role+celn%C3%AD+spr%C3%A1+vy&cd=10&hl=cs&ct=clnk&gl=cz>

Celní správa České republiky

Česká republika vstoupila do Evropské unie 1. května 2004. Vstup našeho státu do EU znamenal pro celní orgány významné změny v jejich kompetencích, vzájemných vazbách, formách i úrovni koordinace vykonávaných činností.

V období před vstupem do EU měla Celní správa ČR vlastní dokument pro přípravu na vstup „Předpřístupová strategie celní správy“.¹⁷

Úkoly celních orgánů po vstupu do EU se daly rozdělit na úkoly vyplývající přímo z členství ČR v EU (společná zemědělská politika, správa společného celního sazebníku ES /TARIC/, ochrana vnitřního trhu, zajištění vlastních zdrojů EU, ochrana vnější hranice EU, napojení na informační systémy) a na úkoly podle předpokládané národní úpravy (správa cel a některých daní, včetně komplexní správy spotřebních daní, statistická registrace intrakomunitárního obchodu /INTRASTAT/, celní pátrací služba, kontrolní a asistenční služby a následné kontroly).

Po vstupu do EU došlo ke zrušení celních kontrol na vnitřní hranici EU a změnil se objem zahraničního obchodu – obchod s členskými státy EU již není zahraničním obchodem.

Změněná úloha celních orgánů měla dopad na organizační a personální strukturu celních orgánů.¹⁸

Charakteristika Celní správy ČR

Celní správa ČR je bezpečnostní sbor podřízený Ministerstvu financí ČR. Její činnost zapadá do systému celního dohledu nad zbožím v rámci jednotného celního území EU. Svou úlohu hraje i v oblasti prosazování práva, celní správa má postavení orgánu činného v trestním řízení, pokud se předmětné řízení týká trestných činů v oblasti cel, daní, podloudnictví s omamnými látkami, dále v oblasti porušování

¹⁷Czech Trade. Web BusinessInfo.cz [citováno 20. dubna 2009]. Dostupný z: http://209.85.129.132/search?q=cache:vjQxC_AdA8cJ:www.businessinfo.cz/cz/katalog-odkazu/%3Furlcat_id%3D106+p%C5%99edp%C5%99%C3%ADstupov%C3%A1+strategie+celn%C3%AD&cd=1&hl=cs&ct=clnk&gl=cz&lr=lang_cs

¹⁸Czech Trade. Web BusinessInfo.cz [citováno 20. dubna 2009]. Dostupný z: <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/pravni-prostredi-celni-problematika/dopady-vstupu-ceske-republiky-do/1000487/11538/#uvod>

předpisů o nakládání s kontrolovaným zbožím a technologiemi, zahraničního obchodu s vojenským materiálem, rovněž pokud se týká neoprávněného nakládání s nebezpečnými odpady, zakázanými bojovými prostředky a radioaktivním materiálem, s chráněnými volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami, a v neposlední řadě oblasti porušování autorského práva, průmyslových práv a práv k ochranné známce.¹⁹

Celní správa ČR je také výhradním správcem spotřebních daní, součástí obecné správy spotřebních daní je také dozor nad dodržováním předpisů o nakládání s vybranými výrobky při jejich výrobě, skladování a dopravě. Celní správa má též kontrolní oprávnění v oblasti nákladní silniční dopravy, např. vážení nákladních vozidel, kontrola dodržování povinných přestávek řidičů, splnění podmínek pro přepravu nebezpečných nákladů, kontrola dálničních známek, kontrola fungování systému elektronického mýtného. Je také pověřena kontrolou v oblastech zahraničního obchodu s vojenským materiálem, provádění společné zemědělské politiky Společenství, nakládání s odpady, obchodu s chráněnými druhy fauny a flóry, a nelegální zaměstnanosti cizinců. Celní správa ČR je zařazena také do Integrovaného záchranného systému země.²⁰

Organizační struktura Celní správy ČR

Celní správa ČR je tvořena Generálním ředitelstvím cel (GŘC). GŘC sídlí v Praze. Je to správní orgán s celostátní působností. Řídí celní ředitelství. Celních ředitelství je v současné době osm: Brno, České Budějovice, Hradec Králové, Olomouc, Ostrava, Plzeň, Praha a Ústí nad Labem. Celní ředitelství řídí celní úřady ve svém obvodu.²¹ V současné době je celních úřadů 54.²²

¹⁹ Generální ředitelství cel. Web cs.mfcr.cz [citováno 24. dubna 2009]. Dostupný z: http://www.cs.mfcr.cz/CmsGrc/Celni-sprava-CR/O-ceske-CS/?wbc_purpose=Basic&WBCMODE=Presentatio%2cPresenta%2cPresentatio%2cPresenta

²⁰ Generální ředitelství cel. Web cs.mfcr.cz [citováno 24. dubna 2009]. Dostupný z: <http://www.cs.mfcr.cz/CmsGrc/Celni-sprava-CR/O-ceske-CS>

²¹ Zákon č. 185/2004 Sb., o Celní správě České republiky, ve znění pozdějších předpisů

²² Generální ředitelství cel. Web cs.mfcr.cz [citováno 24. dubna 2009]. Dostupný z: http://www.cs.mfcr.cz/CmsGrc/Celni-sprava-CR/O-ceske-CS/?wbc_purpose=Basic&WBCMODE=Presentatio%2cPresenta%2cPresentatio%2cPresenta

Právní úprava Celní správy České republiky je obsažena v zákoně č. 185/2004 Sb., o Celní správě České republiky, ve znění pozdějších předpisů. Dalším předpisem, který s národní právní úpravou celní správy souvisí, je zákon č. 13/1993 Sb., celní zákon, ve znění pozdějších předpisů.

4. Právní předpisy upravující celní oblast v Evropské unii

Prameny práva v EU můžeme dělit na primární, kterými jsou mezinárodní smlouvy, a na sekundární, které se blíží vnitrostátnímu právu a kterými jsou přímo účinná nařízení a směrnice, dále rozhodnutí, doporučení a stanoviska.

Základními právními předpisy upravujícími celní problematiku EU jsou celní kodex Společenství a Společný celní sazebník (tarif).²³ Dalšími významnými předpisy jsou Statistika obchodu se zbožím a Systém Společenství pro osvobození od cla, což je nařízení Rady (EHS) č. 918/83, toto nařízení stanovuje případy, kdy je zboží puštěno do volného oběhu nebo se vyváží ze Společenství bez cla²⁴. K nástrojům pro spolupráci mezi členskými státy patří i nařízení Rady (ES) č. 515/1997, o vzájemné spolupráci mezi správními orgány členských států a o spolupráci mezi nimi a Komisí při záměru zajistit správné uplatňování předpisů o celních a zemědělských záležitostech nebo nařízení Rady (ES) o správní spolupráci v oblasti spotřebních daní.

Celní kodex Společenství

Evropské společenství je založeno na celní unii a bylo tedy žádoucí, aby své celní předpisy shromáždilo v jediném kodexu, a to jak v zájmu hospodářských subjektů, tak celních správ.²⁵ Kodex obsahuje obecná pravidla a postupy, které zajišťují uplatnění sazebních a ostatních opatření zaváděných na úrovni Společenství v rámci obchodu se zbožím mezi Společenstvím a třetími zeměmi, a to včetně opatření v oblasti zemědělské a obchodní politiky. Celním správám byla přiznána řada kontrolních pravomocí a hospodářským subjektům právo na podání opravných prostředků, účelem tohoto bylo zajištění rovnováhy na jedné straně mezi potřebami celní správy zajistit řádné provádění celních předpisů a uplatňováním práva hospodářských subjektů na spravedlivé

²³ Rozehnalová, N., Týč, V. Vnější obchodní vztahy Evropské unie. Brno: Masarykova univerzita, 2006, s. 94

²⁴ Rozehnalová, N., Týč, V. Vnější obchodní vztahy Evropské unie. Masarykova univerzita, 2006, s. 95

²⁵ Czech Trade. Web BusinessInfo.cz [citováno 12. června 2009]. Dostupný z: <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/pravo-eu/celni-kodex-spolecenstvi-070101/1000459/46670/>

zacházení na straně druhé. Je rovněž nutné zajistit jednotné uplatňování Celního kodexu Společenství a stanovit v přiměřené době prováděcí pravidla.²⁶

Celní kodex Společenství byl vydán Nařízením Rady (EHS) č. 2913/92, je rozdělen do devíti hlav, z nichž většina se dělí na kapitoly a ty ještě někdy i na oddíly.

Hlava první obsahuje obecná ustanovení, v její první kapitole jsou vymezeny oblast působnosti Kodexu a základní definice platné pro jeho účely, druhá kapitola obsahuje různá obecná ustanovení týkající se zejména práv a povinností osob v souvislosti s celními předpisy.

Ve druhé hlavě jsou vymezeny podklady, na jejichž základě se stanovují dovozní nebo vývozní cla a další opatření při obchodu se zbožím. První kapitola této hlavy pojednává o celním sazebníku Evropských společenství a sazebním zařazením zařazení zboží, druhá o původu zboží a třetí o celní hodnotě zboží.²⁷

V třetí hlavě nalezneme ustanovení vztahující se na zboží od vstupu na celní území Společenství do doby, než je mu přiděleno celně schválené určení – první kapitola této hlavy řeší vstup zboží na celní území Společenství, druhá předložení zboží k celnímu řízení, třetí vykládku zboží předloženého k celnímu řízení, čtvrtá povinnost přidělit celně schválené určení zboží předloženému k celnímu řízení, pátá dočasné uskladnění zboží, šestá obsahuje ustanovení vztahující se na zboží, které není zbožím Společenství, dopravované v tranzitním režimu a sedmá kapitola jiná ustanovení.²⁸

V hlavě čtvrté je vymezeno celně schválené určení v kapitole první obecná ustanovení, v druhé celní režimy a ve třetí jiné typy celně schváleného určení.

Hlava pátá se zabývá zbožím opouštějícím celní území Společenství, hlava šestá výsadními operacemi jako osvobození od cla (první kapitola), vráceným zbožím (druhá), produkty mořského rybolovu a jinými získanými z moře (třetí), hlava sedmá celním dluhem – zajištěním celního dluhu (první kapitola), vznikem celního dluhu (druhá), vybráním celního dluhu (třetí), zánikem celního dluhu (čtvrtá) a vrácením a prominutím cla (pátá kapitola).²⁹

²⁶ Czech Trade. Web BusinessInfo [citováno 12. června 2009]. Dostupný z: <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/pravo-eu/celni-kodex-spolecenstvi-070101/1000459/46670/>

²⁷ Nařízení Rady (EHS) č. 2913/92, kterým se vydává celní kodex Společenství

²⁸ tamtéž

²⁹ tamtéž

V hlavě osmé jsou uvedeny opravné prostředky a v hlavě deváté závěrečná ustanovení: Výbor pro celní kodex v kapitole první této hlavy, právní účinky, které mají v členském státě opatření přijatá, dokumenty vydané a zjištění učiněná v jiném členském státě (druhá kapitola) a jiná závěrečná ustanovení (třetí kapitola).³⁰

Pro provádění celního kodexu Společenství bylo vydáno nařízení Komise (EHS) č. 2454/93.³¹

Modernizovaný celní kodex

Celní kodex pochopitelně nezůstává ve své původní podobě, ale byl novelizován Nařízením EP a Rady č. 2008/450 ES. Některá jeho ustanovení jsou již v platnosti, jiná ještě ne. Důvodů pro modernizaci bylo více. Sjednocení celních režimů (celním režimem se rozumí propuštění zboží do volného oběhu, tranzit, uskladňování v celním skladu, aktivní zušlechťovací styk, přepracování pod celním dohledem, dočasné použití, pasivní zušlechťovací styk a vývoz³²) používaných v jednotlivých členských státech bylo sice cílem již původního celního kodexu Společenství, ale dalším cílem je tyto celní režimy zjednodušit a modernizovat, zohlednit skutečnost, že podávání a zpracování elektronickou cestou bude pravidlem a listinná prohlášení a jejich zpracování výjimkou.³³ Celní režimy by měly být sloučeny nebo sladěny a jejich počet snížen. Dalším důvodem je, že nastaly právní skutečnosti významné pro změnu celního kodexu (uplynutí doby platnosti Smlouvy o založení Evropského společenství uhlí a oceli či změna Mezinárodní úmluvy o zjednodušení a sladění celních režimů – revidovaná Kjótská úmluva, k níž Společenství přistoupilo).³⁴ Dalším účelem modernizace Kodexu je zjednodušit a racionalizovat celní předpisy, zajistit lepší ochranu finančních zájmů, atd.³⁵

³⁰ Nařízení Rady (EHS) č. 2913/92, kterým se vydává celní kodex Společenství

³¹ Rozehnalová, N., Týč, V. Vnější obchodní vztahy Evropské unie. Brno: Masarykova univerzita, 2006, s.95

³² Nařízení Rady (EHS) č. 2913/92, kterým se vydává celní kodex Společenství

³³ Společný postoj (ES) č. 17/2007 přijatý Radou dne 15. října 2007 s ohledem na přijetí nařízení EP a Rady (ES), kterým se vydává Modernizovaný celní kodex

³⁴ tamtéž

³⁵ tamtéž

Hlavními rysy Modernizovaného celního kodexu³⁶ jsou zjednodušení celní legislativy – jeho struktura je jednodušší, má méně článků, logičtější a výstižnější terminologie, jasné nastavení pravidel pro zjednodušení a výjimky (už nejsou ponechány na národní legislativě a výjimka je méně), některé celní předpisy jsou včleněny do Kodexu, Kodex má návaznost i na jinou než celní legislativu, zejména daně, životní prostředí, bezpečnost, modernizovaný kodex stanoví jednotný rámec pro delikty a přestupky, je celkově přehlednější a srozumitelnější, jeho články jsou seřazeny podle obsahu a označeny nadpisy.

Další jeho rysy jsou, že klade důraz na bezpečnost mezinárodního obchodu, na elektronickou výměnu dat a na centralizaci celního řízení.³⁷

Společný celní sazebník

V celní unii, jíž Evropská unie je, se musí vůči třetím státům uplatňovat jediný celní tarif (sazebník), který se týká dovozu, případně vývozu zboží. Např. dovozní clo je stejné bez ohledu na to, do kterého členského státu je zboží dováženo zvenčí. Společný celní sazebník vychází z pravidel GATTu, resp. Světové obchodní organizace. Pro některé státy se na základě mezinárodních smluv upravují preferenční cla.³⁸Vše, co se týká cel vůči třetím státům, spadá do pravomoci Evropského společenství. Jakékoli změny společného celního tarifu jsou přípustné pouze na základě rozhodnutí Rady na návrh Komise.

Společný celní sazebník je vytvářen od roku 1968. Je jedním ze základních prvků potřebných pro fungování celní unie. Vydává se na základě nařízení Rady (EHS) č. 2658/87, o sazební a statistické nomenklatuře a o společném celním sazebníku, ve znění pozdějších úprav.³⁹Nomenklatura se reviduje a doplňuje každý rok.

³⁶ Generální ředitelství cel. Web [cs.mfcr.cz](http://www.cs.mfcr.cz) [citováno 12. června 2009]. Dostupný z: http://www.cs.mfcr.cz/CmsGrc/Celni-sprava-CR/EU-a-celni-sprava/Obecne-informace/modern_kodex_rysy.htm

³⁷ tamtéž

³⁸ Web [sagit.cz](http://www.sagit.cz) [citováno 12. června 2009]. Dostupný z: http://www.sagit.cz/pages/lexikonheslatxt.asp?cd=156&typ=r&levelid=eu_288.htm

³⁹ Rozehnalová, N., Týč, V. Vnější obchodní vztahy Evropské unie. Brno: Masarykova univerzita, 2006, s. 95

Celní sazebník ES obsahuje část nomenklaturní (kombinovaná nomenklatura zboží a služeb) a část sazební (cla smluvní, autonomní). Součástí celního sazebníku jsou i měrné jednotky pro jednotlivé druhy zboží. Existuje on-line verze sazebníku TARIC volně dostupná pro dovozce, která obsahuje aktuální celní předpisy.⁴⁰

Unifikací celních sazebníků se zabývá Světová celní organizace. Vypracovala „Harmonised Commodity Description and Coding System“, ten celosvětově používán na základě doporučení.⁴¹

⁴⁰ Rozehnalová, N., Týč, V. Vnější obchodní vztahy Evropské unie. Brno: Masarykova univerzita, 2006, s. 97

⁴¹ tamtéž

5. Spolupráce v rámci mezinárodních organizací

GATT a Světová obchodní organizace (WTO)

Z hlediska pohybu zboží je EU celní unií, jedná se o jednotné celní území, které je regulováno společným celním kodexem a na dovozy z nečlenských zemí aplikuje společný celní tarif. Tato opatření mají za cíl přednostní rozvoj obchodu se zbožím a službami uvnitř EU před dovozy ze třetích zemí.

Obchodní vztahy s nečlenskými zeměmi - dvoustranné i mnohostranné – spravují členské státy jednotně. EU jako celek respektuje principy a závazky přijaté v rámci Světové obchodní organizace (WTO), celní unie je vytvořena v souladu s pravidly WTO a ve své obchodní politice ctí mnohostranné dohody, které byly uzavřeny na jednáních této organizace.⁴²

V současné době vyvíjí WTO nátlak prostřednictvím WCO na celní správy, aby podpořily ekonomiku v době krize a to následujícími nástroji:

- ulehčení toku zboží prostřednictvím zjednodušených postupů, větší průchodností hranic,
- větší liberálností při výběru cla - delší lhůty splatnosti, splátky apod.,
- boj proti organizovanému zločinu a šedé ekonomice.

WTO vznikla na základě GATT a je jejím nástupcem.

5.1 GATT

GATT (General Agreement on Tariffs and Trade) je Všeobecná dohoda o clech a obchodu. Je to mnohostranná dohoda obsahující pravidla pro řízení obchodu a pro fórum – Světovou obchodní organizaci – k jednání o obchodních záležitostech a řízení obchodních sporů mezi členy.⁴³Vstoupila v platnost 1. ledna 1948.⁴⁴

⁴² Janatka, F. a kol. Obchod v rámci Evropské unie a obchodní operace mimo členské země EU. Praha: ASPI Publishing, 2004, s. 44.

⁴³Czech Trade. Web BusinessInfo.cz [citováno 11. dubna 2009]. Dostupný z: <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/pravni-prostredi-celni-problematika/vseobecna-dohoda-o-clech-a-obchodu-gatt/1000487/4819/>

Po druhé světové válce převládaly snahy o liberalizaci mezinárodního obchodu, tato liberalizace byla protikladem ochranných opatření uplatňovaných od třicátých let.⁴⁵ V roce 1946 přijal Hospodářský a sociální výbor (podřízený OSN) rezoluci o návrhu Charty Mezinárodní obchodní organizace (ITO). V průběhu jednání o chartě ITO se dohodla skupina zemí na potřebě okamžitého snížení cel. Přípravy dokumentu o všeobecné dohodě o clech a obchodu se ujal Spojené státy americké. Původních 23 účastnických států (smluvních stran) dojednalo v letech 1946 a 1947 snížení cel u 45000 položek. Vznikla soustava vzájemných snížení cel, která byla kodifikovaná jako GATT.⁴⁶ GATT měla být provizoriem do doby, než vznikne Mezinárodní obchodní organizace (ITO). Ta však nikdy nevznikla.⁴⁷ Až 1. ledna 1995 vstoupila v platnost dohoda o zřízení Světové obchodní organizace (WTO) podepsaná v Marrákeši dne 15. dubna 1994.⁴⁸

Jednání v rámci GATT se uskutečňovala v rámci tzv. kol. Dohoda o zřízení Světové obchodní organizace byla jedním z dokumentů, které vznikly jako výsledek tzv. Uruguayského kola mnohostranných obchodních jednání, které se konalo v letech 1986 – 1993.

Rozlišujeme původní GATT 47 a GATT 94, která je dohodou v rámci WTO.⁴⁹

5.2 Světová obchodní organizace (WTO)

WTO je mezivládní organizace. Členy nemusí být pouze státy, ale i jednotná celní území. Úkolem WTO je liberalizace světového obchodu, kterou se WTO snaží dosáhnout odstraněním obchodních bariér. Dalšími úkoly jsou: sledování dodržování

⁴⁴ Šroněk, I. Světová obchodní organizace. Praha: Vysoká škola ekonomická, fakulta mezinárodních vztahů, 1997, s. 7

⁴⁵ Šroněk, I. Světová obchodní organizace. Praha: Vysoká škola ekonomická, fakulta mezinárodních vztahů, 1997, s. 7

⁴⁶ Ministerstvo obchodu a průmyslu. Web mpo.cz. Dostupný z: <http://www.mpo.cz/dokument7894.html> [citováno 11. dubna 2009]

⁴⁷ Šroněk, I. Světová obchodní organizace. Praha: Vysoká škola ekonomická, fakulta mezinárodních vztahů, 1997, s. 7

⁴⁸ Ministerstvo průmyslu a obchodu. Web mpo.cz [citováno 11. dubna 2009]. Dostupný z: <http://www.mpo.cz/dokument7894.html>

⁴⁹ Web cs.wikipedia.org [citováno 12. dubna 2009]. Dostupný z: http://cs.wikipedia.org/wiki/World_Trade_Organization

pravidel mezinárodního obchodu, organizování obchodních jednání, sledování národní obchodní politiky, urovnávání obchodních sporů mezi členskými státy, omezení protekcionismu a spolupráce s ostatními mezinárodními organizacemi.

WTO má jako zásadu pro rozhodování konsenzus, což znamená jednomyslné přijetí řešení všemi členy⁵⁰. Dalšími základními principy pro práci WTO jsou zásada nediskriminace (princip doložky nejvyšších výhod – stejné zacházení pro všechny členy WTO), zásad národního zacházení (nečinit rozdíly mezi domácími a zahraničními dodavateli v přístupu na trh), zásada stability a transparentnosti, zásada předvídatelnosti a tzv. rozvojový princip (ten znamená podporu rozvoje a ekonomických reforem).⁵¹

Závaznými právními texty pro všechny členy WTO jsou mnohostranné dohody. Tyto dohody pokrývají spolupráci v oblasti obchodu s nezemědělským zbožím, se zemědělským zbožím, se službami a s právy k duševnímu vlastnictví. Obchod s nezemědělským zbožím pokrývá dohoda GATT 1994, se zemědělským zbožím Dohoda o zemědělství, obchod se službami Všeobecná dohoda o obchodu se službami a s právy k duševnímu vlastnictví, Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví. Další dohody upravují možnosti přijímání ochranných opatření, stanovení pravidel obchodu, prověrky obchodní politiky, řešení sporů a další oblasti. Mnohostranné dohody doplňují tzv. listiny koncesí⁵² obsahující závazné podmínky pro přístup na trh každého člena WTO. V oblasti zboží jde o stanovení celní ochrany a povolení míry exportních subvencí, u služeb jde o možnosti zahraničních dodavatelů obchodovat se službami. Kromě mnohostranných dohod existují dvě vícestranné dohody WTO, týkají se obchodu s civilními letadly a vládních zakázek.

5.2.1 Historie WTO

Na Bretton Woodské konferenci bylo v roce 1944 navrženo vytvoření Mezinárodní obchodní organizace (ITO) s cílem stanovit pravidla pro vzájemný obchod

⁵⁰ Štěrbová, L. Aktuální otázky vývoje Světové obchodní organizace. Praha: Vysoká škola ekonomická, 2001, s. 8

⁵¹ Štěrbová, L. Aktuální otázky vývoje Světové obchodní organizace. Praha: Vysoká škola ekonomická, 2001, s. 9

⁵² Štěrbová, L. Aktuální otázky vývoje Světové obchodní organizace. Praha: Vysoká škola ekonomická, 2001, s. 11

mezi zeměmi. K založení ITO ovšem nakonec nedošlo, protože schválení zablokoval Senát USA. Po pokusu o založení ITO vznikla dohoda GATT – Všeobecná dohoda o clech a obchodu. V jejím rámci došlo k osmi kolům jednání, v osmém (Uruguayském) kole došlo k založení WTO. Dohoda o založení Světové obchodní organizace byla podepsána v marockém Marrákeši 15. dubna 1995. Sídlem WTO je Ženeva.⁵³

5.2.2 Rozdíly mezi WTO a GATT

WTO se stala nástupcem GATT. Rozdíly mezi nimi jsou tyto:

- GATT měla provizorní charakter, kdežto WTO stálý,
- GATT měla smluvní strany, WTO členy,
- GATT se zabývala pouze obchodem se zbožím, WTO mimo to i obchodem se službami a obchodními aspekty práv k duševnímu vlastnictví,
- WTO má propracovanější systém řešení sporů, na rozdíl od GATT proces řešení sporu nemůže být ve WTO zablokován.⁵⁴

5.2.3 Organizační schéma WTO

Nejvyšším orgánem WTO je Konference ministrů. Ta se schází jednou za dva roky. Konference ministrů rozhoduje o otázkách týkajících se mnohostranných obchodních dohod.

V mezidobí řídí WTO Generální rada složená z představitelů jednotlivých členských zemí. Její pravomoci jsou v zásadě totožné jako pravomoci Konference ministrů.⁵⁵

Pracovními orgány zabývajícími se jednotlivými oblastmi obchodu jsou Rady,

⁵³ Web cs.wikipedia.org [citováno 12. dubna 2009]. Dostupný z: http://cs.wikipedia.org/wiki/World_Trade_Organization

⁵⁴ Štěrbová, L. Aktuální otázky vývoje Světové obchodní organizace. Praha: Vysoká škola ekonomická, 2001, s. 8

⁵⁵ Štěrbová, L. Aktuální otázky vývoje Světové obchodní organizace. Praha: Vysoká škola ekonomická, 2001, s. 7

a to Rada pro obchod zbožím, Rada pro obchod službami a Rada pro obchodní aspekty práv k duševnímu vlastnictví. Dohlížejí podle svých kompetencí nad prováděním příslušných dohod. Rady podle potřeby zřizují podřízené orgány.⁵⁶

Výkonnými orgány jsou výbory (Výbor pro obchod a rozvoj, Výbor pro omezení uplatňovaná z důvodu platební bilance, Výbor pro rozpočet, finance a správu, Výbor pro obchod a životní prostředí a Výbor pro přezkoumávání regionálních obchodních dohod) a pracovní skupiny. Zabývají se jednotlivými specializovanými součástmi obchodu a podléhají Konferenci ministrů. Členství ve Výborech je otevřeno zástupcům všech členských států.

Administrativu a technické zázemí obstarává sekretariát WTO. V jeho čele stojí generální ředitel WTO⁵⁷. Ten je volen na 4 roky. Současné době je jím Francouz Pascal Lamy, bývalý komisař EU pro obchod.⁵⁸

5.2.4 Profil činnosti WTO

Činnost WTO se odvíjí od dohod podepsaných všemi členskými státy organizace. Tyto dohody upravují činnost WTO a jsou právním základem pro mezinárodní obchod. Vytvářejí limity pro tvorbu obchodní politiky jednotlivých států.

Činnost WTO zajišťují vlády členských států. Jednání orgánů WTO se účastní buď pracovníci stálých diplomatických misí zřízených při WTO v Ženevě nebo zástupci vlád členských států z tzv. ústředí.⁵⁹

Cílem WTO je napomáhání volnému obchodu a řešení mezinárodních obchodních sporů mezi členskými státy. WTO sleduje dodržování pravidel mezinárodního obchodu, organizuje obchodní jednání, sleduje národní obchodní

⁵⁶ Šroněk, I. Světová obchodní organizace. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1997, s. 25

⁵⁷ Štěrbová, L. Aktuální otázky vývoje Světové obchodní organizace. Praha: Vysoká škola ekonomická, 2001, s. 7

⁵⁸ Ministerstvo průmyslu a obchodu. Web mpo.cz [citováno 20. dubna 2009]. Dostupný z: <http://www.mpo.cz/dokument7894.html>

⁵⁹ Štěrbová, L. Aktuální otázky vývoje Světové obchodní organizace. Praha: Vysoká škola ekonomická, 2001, s. 8

politiky, omezuje protekcionismus a spolupracuje s ostatními mezinárodními organizacemi. WTO je místem pro obchodní negociace členských států.⁶⁰

V problematice usnadňování obchodu hraje důležitou roli i efektivní spolupráce mezi celními správami a dalšími příslušnými orgány.

WTO uzavírá většinu dohod na základě konsenzu všech členů. K dosažení konsenzu je obvykle třeba mnoha kol jednání, což je časově náročné. Ve skutečnosti jsou dohody schvalovány procesem neformálních jednání v menších skupinách zemí. Tato jednání jsou nazývána jednání v „Zelených pokojích“.⁶¹

Komunikace WTO směrem k celním správám probíhá buď vertikálně přímo směrem k členským zemím (nikoli prostřednictvím EU) nebo prostřednictvím WCO. Prostřednictvím WCO se WTO snaží přimět celní správy ke zjednodušení a liberalizaci obchodu.⁶²

WTO spolupracuje s řadou dalších organizací, 140 mezinárodních mezivládních organizací má přidělen status pozorovatele při WTO, pracovní vztahy WTO udržuje s téměř dvěma stovkami mezivládních organizací.⁶³

WTO má v současné době 153 členů.⁶⁴

Mnohostranné dohody, které jsou součástí Dohody o zřízení WTO, spadají v České republice do gesce Ministerstva financí a Generálního ředitelství cel tyto:

- Všeobecná dohoda o obchodu službami v oblasti finančních služeb,
- Dohoda o subvencích a vyrovnávacích opatřeních,
- Marrákešský protokol UK GATT 1994,
- Dohoda o pravidlech původu zboží,
- Dohoda o provádění článku VII. GATT 1994,
- Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví (o té se zmíním v kapitole pojednávající o spolupráci v rámci mezinárodních smluv).⁶⁵

⁶⁰ Štěrbová, L. Aktuální otázky vývoje Světové obchodní organizace. Praha: Vysoká škola ekonomická, 2001, s. 9

⁶¹ Web cs.wikipedia.org [citováno 11. dubna 2009]. Dostupný z: http://cs.wikipedia.org/wiki/World_Trade_Organization

⁶² Generální ředitelství cel. Osobní konzultace.

⁶³ Web Světové obchodní organizace [citováno 15. dubna 2009]. Dostupný z: http://www.wto.org/english/thewto_e/coher_e/coher_e.htm

⁶⁴ Web cs.wikipedia.org [citováno 11. dubna 2009]. Dostupný z: http://cs.wikipedia.org/wiki/World_Trade_Organization

V rámci Dohody o zřízení WTO byla současně přijata rozhodnutí ministrů, deklarace a ujednání, která se k výše zmíněným dohodám vztahují. Ministerstva financí a Generálního ředitelství cel se týkají tato:

- Rozhodnutí o finančních službách,
- Ujednání o závazcích ve finančních službách,
- Rozhodnutí vztahující se k Dohodě o provádění článku VII GATT 1994.⁶⁶

5.3 Světová celní organizace (WCO)

Světová celní organizace (World Customs Organization - WCO) se sídlem v Bruselu je jediná mezivládní organizace zaměřená na celní záležitosti. Má celosvětovou základnu a díky tomu je dnes považována za mluvčího světového celního společenství. Je známá svou prací v oblasti vývoje světových standardů, zjednodušování a harmonizace celních postupů, usnadňování mezinárodního obchodu, zvyšování úrovně prosazování a dodržování celních režimů, dále v oblasti boje proti padělatelství a pirátským aktivitám, v oblastech vztahů mezi soukromým a veřejným sektorem, podpory integrity a budování udržitelnosti globální celní autority. WCO také podporuje mezinárodní nomenklaturu sjednoceného systému zboží. A spravuje technické aspekty dohod o celním ohodnocení a právech původu WTO. WCO neřeší obchodní a celní spory, tuto činnost vykonává Světová obchodní organizace (WTO).⁶⁷

Stávající základ politické koncepce je dnes Revidovaná kjótská úmluva (Amended Kyoto Convention) přijatá v roce 1999, která vstoupila v platnost v roce 2006 a která je důležitá pro usnadnění obchodu.

WCO má v současnosti 174 členů⁶⁸, generálním tajemníkem je Kunio Mikuriya z Japonska a předsedou Rady je Martyn Dunne z nového Zélandu.⁶⁹

⁶⁵ Ministerstvo financí. Web mfcz.cz [citováno 12. června 2009]. Dostupný z: http://209.85.129.132/search?q=cache:S753mYVzHy8J:www.mfcz.cz/cps/rde/xchg/mfcz/xsl/mezinarodni_organizace_12158.html+v%C3%BDbor+133+a+wto&cd=1&hl=cs&ct=clnk&gl=cz

⁶⁶ tamtéž

⁶⁷ Web wcoomd.org [citováno 20. dubna 2009]. Dostupný z: http://www.wcoomd.org/home_about_us.htm

⁶⁸ Web wcoomd.org [citováno 20. dubna 2009]. Dostupný z: http://www.wcoomd.org/home_about_us_our_profile.htm

⁶⁹ Web wcoomd.org [citováno 20. dubna 2009]. Dostupný z: http://www.wcoomd.org/home_about_us_message.htm

5.3.1 Historie WCO

Historie WCO začíná roku 1947⁷⁰, tehdy třináct evropských vlád zastoupených ve Výboru pro evropskou hospodářskou spolupráci odsouhlasilo ustanovení Studijní skupiny (Přípravný výbor), ta prověřovala možnosti vzniku jedné nebo více celoevropských celních unií založených na principech Všeobecné dohody o clech a obchodu (GATT). V roce 1948 ustanovila dva výbory – Ekonomický výbor a Celní výbor. Ekonomický výbor byl předchůdcem Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD), z Celního výboru vznikla Rada pro celní spolupráci (CCC). V roce 1952 vstoupila v platnost dohoda formálně ustanovující CCC. Ustanovující sjezd Rady se konal v Bruselu 26. ledna 1953. Prvního sjezdu Rady CCC se zúčastnili zástupci sedmnácti evropských zemí. Během let se počet členů rozrůstal. V roce 1994 přijala Rada pracovní název Světová celní organizace, aby jasněji vyjádřila svou přeměnu v opravdu celosvětovou mezivládní instituci. Nyní je WCO mluvčím 174 celních správ ze všech kontinentů a zemí na různém stupni ekonomického vývoje. Členové WCO dnes zpracovávají více než 98 % mezinárodního obchodu.⁷¹

Historické milníky:

- 1947 Utvoření Skupiny, která měla prověřit možnost založení jedné nebo více celních unií mezi různými evropskými zeměmi.
- 1948 Vytvoření Ekonomického a Celního výboru.
- 1952 4. listopadu vstupuje v platnost úmluva, o založení CCC.
- 1953 26. ledna se v Bruselu koná ustanovující sjezd Rady CCC, účastní se ho zástupci sedmnácti zemí.
- 1974 1. ledna vstupuje v platnost Kjótská úmluva týkající se zjednodušení a sladění celních režimů.

⁷⁰ Web wcoomd.org [citováno 20. dubna 2009]. Dostupný z: http://www.wcoomd.org/home_about_us_auhistory.htm

⁷¹Web wcoomd.org [citováno 20. dubna 2009]. Dostupný z: http://www.wcoomd.org/home_about_us_auhistory.htm

- 1980 21. května vstupuje v platnost Úmluva o vzájemné správní pomoci při předcházení, šetření a potlačování celních deliktů.
- 1988 1. ledna vstupuje v platnost Úmluva o harmonizovaném systému popisu a číselného označování zboží.
- 1993 Rada WCO přijímá Arushskou Deklaraci o celní integritě.
- 1994 Rada přijímá neformální název Světová celní organizace.
- 1999 Rada přijímá revidovanou Mezinárodní úmluvu o zjednodušení a sladění celních režimů (Revidovaná kjótská úmluva).
- 2002 WCO slaví své padesáté výročí.
- 2003 Rada WCO přijímá v červenci Úmluvu o vzájemné administrativní spolupráci v celních záležitostech (Johannesburská úmluva).
- 2005 Rada WCO přijímá soustavu norem pro zabezpečení a usnadnění světového obchodu.
- 2006 WCO spouští program Kolumbus, ten se týká budování celní kapacity na podporu uvedení soustavy norem do praxe. V platnost vstupuje Revidovaná kjótská úmluva o zjednodušení a sladění celních úkonů.
- 2007 1. ledna vstupuje v platnost verze Harmonizačního systému pro rok 2007.⁷²

5.3.2 Organizační schéma WCO

WCO je řízena Radou. Rada každoročně svolává všechny členy organizace na zasedání. Zasedání předsedá zvolený zástupce. Děje se tak za pomoci Politické komise WCO, která má 24 členů a Finančního výboru, ten má 17 členů.⁷³

Za každodenní chod organizace je zodpovědný sekretariát. Podílí se spolu s výbory WCO na klíčových aktivitách ročního Strategického plánu schváleného Radou. Dalšími orgány jsou skupina High Level Working Group on Capacity Building, Training and Technical Assistance, Podvýbor pro integritu, Kontrolní výbor, Technický

⁷²Web wcoomd.org [citováno 20. dubna 2009]. Dostupný z: http://www.wcoomd.org/home_about_us_auhistory.htm

⁷³ Web wcoomd.org [citováno 20. dubna 2009]. Dostupný z: http://www.wcoomd.org/home_about_us_committee_structure.htm

výbor pro pravidla původu, ten spolupracuje s výbory pro pravidla původu WTO a má přidělen statut pozorovatele pro OECD (organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj), Konferenci o obchodu a rozvoji OSN (UNCTAD), statistickou divizi OSN (UNSD) a Mezinárodní obchodní komoru (ICC).⁷⁴

Technický výbor pro stanovení celní hodnoty zajišťuje jednotný výklad pravidel WTO pro oceňování zboží. Dokládá úzkou spolupráci mezi WCO a WTO.

Dalším výborem je Výbor pro Harmonizovaný systém, který spolupracuje s WTO, UNSD, ICC, programem OSN pro životní prostředí UNEP, Úmluvou o mezinárodním obchodu s ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (CITES), Organizací pro zákaz chemických zbraní (OPCW) a Rotterdamskou úmluvou o postupu předchozího souhlasu pro určité nebezpečné chemické látky a pesticidy (PIC).⁷⁵ Tento výbor zasedá dvakrát ročně a zabývá se zařazováním zboží do harmonizovaného systému.

Dalšími orgány WCO jsou Podvýbor pro revizi Harmonizovaného systému (The Harmonized System Review Sub-Committee), Pracovní skupina pro Harmonizovaný systém (The Harmonized System Working Party), Vědecký podvýbor (The Scientific Sub-Committee)⁷⁶.

Výkonný výbor je zaměřen na ochranu společnosti v nejširším smyslu. Má širokou síť partnerů včetně Interpolu, Úřadu OSN pro drogy a kriminalitu (UNODC), Světové organizace duševního vlastnictví (WIPO), Organizace OSN pro výchovu, vědu a kulturu (UNESCO), Mezinárodního centra pro vývoj migrační politiky (ICMPD), Evropského společenství, CITES, Mezinárodní agentury pro atomovou energii (IAEA) a různých zástupců soukromého sektoru.

Dále při WCO existuje Pracovní skupina pro obchodní podvody, skupina expertů Electronic Crime Expert Group (ECEG), manažerský tým Customs Enforcement Network Management Team (CENMat) a projektová skupina Global Informatik and Intelligence Strategy Project Group (the GIIS Project Group).

Stálý technický výbor je zodpovědný za činnost spojenou se sjednocením a zjednodušením celních procedur. Pravidelně spolupracuje s různými představiteli

⁷⁴ tamtéž

⁷⁵ Web [wcoomd.org](http://www.wcoomd.org) [citováno 20. dubna 2009]. Dostupný z: http://www.wcoomd.org/home_about_us_committee_structure.htm

⁷⁶ tamtéž

světové obchodní scény včetně ICC, centra Integrated Electronics Engineering Center (IECC) a Světové poštovní unie (UPU).⁷⁷

Finanční výbor řeší otázku financování WCO, schází se podle potřeby.

V současné době probíhají jednání o tom, že evropský komisař jako zástupce evropských států bude členem Politické komise WCO. Důvodem je, že evropská sedmadvacítka platí 54% celkových příjmů WCO.⁷⁸

5.3.3 Spolupráce v rámci WCO

Spolupráce na nejvyšší úrovni probíhá na zasedání Rady WCO. Zasedání Rady se koná každoročně v červenci a je to zasedání generálních ředitelů celních správ. Účastní se ho generální ředitelé celních správ všech 174 členských zemí. Na těchto zasedáních se projednávají výsledky jednání jednotlivých výborů a Politické komise, a schvalují jimi předložené dokumenty.⁷⁹

Dále se dvakrát ročně (červenec a prosinec) koná zasedání Politické komise. Svět je rozdělen na 6 regionů (Severní Afrika a Blízký a Střední Východ; Západní a Střední Afrika; Jižní a Východní Afrika; Dálný Východ, Jižní a Jihovýchodní Asie, Austrálie a Tichomořské ostrovy; Jižní, Střední a Severní Amerika a Karibská oblast; Evropa – toto rozdělení je dáno Rozhodnutím Rady č. 283). Zástupci těchto regionů se účastní těchto jednání. Na zasedáních Politické komise se řeší základní politické otázky dalšího vývoje.

Stálý technický výbor se schází dvakrát ročně, cílem jeho zasedání je rozvinout záležitosti řešené na Politické komisi i některé další.

Vzhledem k nadnárodní povaze celních podvodů je nezbytné, aby byly celní správy v neustálém kontaktu. WCO podporuje aktivní výměnu informací mezi nimi a uplatňování Nairobské úmluvy o administrativní spolupráci při předcházení,

⁷⁷ Web [wcoomd.org](http://www.wcoomd.org) [citováno 12. dubna 2009]. Dostupný z: http://www.wcoomd.org/home_about_us_committee_structure.htm

⁷⁸ Generální ředitelství cel. Osobní konzultace.

⁷⁹ tamtéž

vyšetřování a boji proti porušování celních předpisů. Novou – modernější úmluvou upravující oblast spolupráce celních správ je Johannesburgská úmluva.⁸⁰

⁸⁰ Generální ředitelství cel. Osobní konzultace.

6. Orgány EU činné v oblasti celní spolupráce

Jak již bylo zmíněno výše (v kapitole 3.), EU je celní unie, tedy vůči okolnímu světu jednotné celní území regulované společným celním kodexem a aplikující společný celní tarif na dovozy z nečlenských zemí.⁸¹

EU uskutečňuje tzv. společné politiky. Provádějí je orgány EU, a to Rada EU a Komise. Jsou to tyto politiky: společná obchodní politika, společná zemědělská politika a společná dopravní politika.⁸²

Součástí společné obchodní politiky je i společná celní politika. Celní politika je jedním ze základů EU a základním prvkem pro fungování jednotného trhu. Jednotný trh může správně fungovat pouze tehdy, když všechny celní správy EU budou uplatňovat společná pravidla.⁸³

Pro uplatňování společné celní politiky je důležitá i spolupráce mezi jednotlivými celními správami EU. Orgány činnými v oblasti celní spolupráce v EU jsou Rada EU, Komise a OLAF.

6.1 Rada EU

Rada EU je rozhodující instituce EU. Má zákonodárné a výkonné pravomoci. Z každého členského státu je do ní vyslán zástupce na ministerské úrovni, tento zástupce je zmocněn zavazovat vládu svého státu.

Mezi pravomoci Rady patří vydávání aktů, které jsou odvozenými prameny práva ES (nařízení, směrnice, rozhodnutí), koordinace politik členských států a řešení rozdílů, které vzniknou mezi ní (Radou) a ostatními institucemi EU. Rada má

⁸¹ Janatka, F. a kol. Obchod v rámci Evropské unie a obchodní operace mimo členské země EU. Praha: ASPI Publishing, 2004, s. 44.

⁸² Had, M., Urban, L. Evropská společenství První pilíř Evropské unie. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 1997, s. 61

⁸³ Web ec.europa.eu [citováno 25. dubna 2009]. Dostupný z: <http://ec.europa.eu>

rozhodovací pravomoc v legislativní činnosti, v mezinárodních vztazích a ve finančních otázkách. Je orgánem s rysy nadstátní a mezivládní organizace.⁸⁴

Rada uděluje Komisi prováděcí pravomoci a schvaluje jí sjednané mezinárodní smlouvy. Spolu s Evropským parlamentem je hlavním zákonodárcem EU.

Agenda Rady je připravována Výborem stálých zástupců (COREPER). Tento Výbor tvoří zástupci členských států EU v Bruselu a jejich náměstci. Výbor řídí práci asi 250 výborů a pracovních skupin, které připravují podklady pro záležitosti projednávané COREPERem a Radou.⁸⁵

O přípravu zasedání, vedení protokolu, tlumočnické a překladatelské služby, zveřejňování dokumentů, správu rozpočtu Rady a správu rozhodnutí Rady a archivy se stará Generální sekretariát, členěný na pět direktoriátů a právní službu.⁸⁶

Činnost celních správ členských států EU se dělí na záležitosti 1. pilíře a 3. pilíře. První pilíř je klasické celní řízení (tranzit, vývoz, dovoz, sazební zařazení, kvóty, zákazy, omezení apod.). Třetí pilíř zaštiťuje záležitosti spojené spíše s bojem proti zločinu - drogy, pašování, zbraně apod. Některé záležitosti jsou tzv. cross-pillars, týkají se obou pilířů – např. ochrana práv duševního vlastnictví – boj proti padělkům.

6.1.1 Customs Union Working Party

Celní spolupráce v oblasti 1. pilíře je na Radě EU v gesci Customs Union Working Party (CUWP). CUWP zasedá minimálně dvakrát měsíčně. Zasedání se účastní celní atašé jednotlivých členských států – zaměstnanci stálých misí při Radě EU a národní delegáti jednotlivých členských států. Jednání vede předsedající (chairman), který připravuje program a vede jednání. Předsedajícím je vždy celní atašé předsedající země. Program jednání je tvořen tím, oč požádá Komise, nejčastěji je to DG TAXUD,

⁸⁴ Had, M., Urban, L. Evropská společenství První pilíř Evropské unie. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 1997, s. 31

⁸⁵ Web cs.wikipedia.org [citováno 25. dubna 2009]. Dostupný z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Rada_Evropsk%C3%A9_unie

⁸⁶ Had, M., Urban, L. Evropská společenství První pilíř Evropské unie. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 1997, s. 32

v jehož kompetenci jsou kromě daňových i celní záležitosti. O projednání programu může požádat i OLAF. Stanovisko přijaté na CUWP je pro Komisi závazné.⁸⁷

6.1.2 Customs Cooperation Working Party

Třetí pilíř je řešen na Customs Cooperation Working Party. Tato pracovní skupina se schází jednou za dva měsíce. Zasedání je dvoudenní, obvykle je první den věnován zasedání tzv. expertů – tj. pracovníků celní správy, kteří jsou experti na určitý druh šetření v rámci 3. pilíře – zbraně, drogy, terorismus atd., na pořadu prvního dne je právě jejich problematika. Druhý den je na programu tzv. plenární zasedání, kterého se účastní více delegátů a jsou to většinou ti, kteří mají ve svých členských zemích na starosti celou problematiku 3. pilíře, ne pouze určitý úsek, jako je tomu v první den jednání. Hlavním partnerem ze strany EU je zpravidla OLAF (cca v 90 % případů), OLAF předkládá návrhy a materiály k posouzení na půdě CCWP. Zástupce OLAF je na jednání CCWP přítomen. Předsedajícím CCWP je zástupce země předsedající EU.

Do budoucna by měl pro sběr a výměnu informací v oblasti 3. pilíře sloužit informační systém CIS (Celní informační systém).⁸⁸

6.2 Komise

Komise hraje významnou roli v institucionální struktuře EU. Je iniciátorem zákonodárství EU, správcem politik, programů a rozpočtu EU, má značné výkonné pravomoci, je zprostředkovatelem a vyjednávačem v mezinárodních ekonomických vztazích.

Komise má tři základní funkce:

- zpracovávání návrhů unijní legislativy,
- dohled nad plněním smluv a opatření, která učinily instituce Společenství,
- spravuje rozpočet EU a je vykonavatelem politik EU; zastupuje EU v mezinárodních vztazích.⁸⁹

⁸⁷ Generální ředitelství cel. Osobní konzultace.

⁸⁸ Generální ředitelství cel. Osobní konzultace.

Za celní oblast v Komisi odpovídá DG TAXUD – Generální ředitelství pro daně a cla v EU.⁹⁰ DG TAXUD má poměrně složitou strukturu. Celní legislativa se tvoří v rámci tzv. Customs Code Committee, to je orgán vedený DG TAXUD. Jedná se o zasedání, na kterém jsou přítomni experti z členských států, zasedání se konají podle potřeby, obvykle jednou za měsíc. Vzhledem k šíři celního řízení se Customs Code Committee skládá z jednotlivých podvýborů – např. pro tvorbu legislativy, tranzit, zvláštní celní režimy apod. Struktura podvýborů byla nově upravena, platí od března letošního roku (2009).

6.2.1 DG TAXUD

Úkolem DG TAXUD (dále jen „Ředitelství“) je plánovat a rozvíjet politiku EU v oblasti daní a cel, stejně jako zajišťovat správnou implementaci daňových a celních opatření, které přijaly Rada EU a Evropský parlament.⁹¹

Ředitelství tak aktivně přispívá k realizaci jednotného trhu a řídí a zajišťuje celní unii, pilíř, na kterém je EU založena.

Činnost Ředitelství je spojena se strategickými cíli komise 2005 – 2009, zejména s úsilím o přijetí hlavních cílů Lisabonské strategie – vytváření lepších pracovních míst a udržitelný hospodářský růst. V této oblasti Ředitelství pracuje na přípravě řešení problémů v daňových a celních oblastech pro členské státy a hospodářské subjekty, tím jim umožňuje reagovat na aktuální hospodářské, sociální a environmentální problémy na evropské i mezinárodní úrovni.

Ředitelství se podílí na dosahování strategických cílů EU v těchto oblastech:

- zjednodušení a modernizace daňových a celních pravidel a procedur, které evropské hospodářské subjekty musí dodržovat. Daňové překážky v současnosti stále ještě brání jednotlivcům i společnostem v provozování činnosti volně přes hranice (míněny hranice mezi jednotlivými členskými státy) a ve využívání

⁸⁹ Had, M., Urban, L. Evropská společenství První pilíř Evropské unie. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 1997, s. 34

⁹⁰ Web euroskep.cz [citováno 25. dubna 2009]. Dostupný z: <http://www.euroskop.cz/680/787/clanek/spolecna-obchodni-politika-eu/>

⁹¹ Web ec.europa.eu [citováno 20. dubna]. Dostupný z: ec.europa.eu

výhod jednotného vnitřního trhu v plné míře. Ředitelství podporuje změny v daňových soustavách tak, aby přispívaly k naplňování cílů Společenství, jako např. konkurenceschopnost evropských firem a udržitelný rozvoj, směřuje k souvislé přímé daňové strategii konstruované tak, aby zabránila deformacím, které vznikají z interakcí rozdílných daňových systémů členských států, zvláštní důraz přitom klade na skupinu daňových a kapitálových příjmů,

- pomoc členským státům ve správném používání celních a daňových předpisů Společenství, stejně jako sledování řádné transpozice a aplikace daňové a celní legislativy,
- správa a zabezpečení vnějších hranic EU, významnou součástí ochrany vnějších hranic je řízení, ochrana a rozvoj celní unie,
- boj s přívalem nelegálního obchodu, posílení bezpečnosti mezinárodního dodavatelského řetězce, usnadnění spolupráce mezi členskými státy v boji s daňovými a celními podvody
- rozvoj elektronického systému VAT, jenž slouží k prevenci daňových úniků, cílem je, aby tento systém byl moderní, logický a jednoduchý,
- aktivita na mezinárodní úrovni pro zlepšení transparentnosti a informační výměny a zabezpečení soudržnosti mezi daňovými, celními a dalšími cíli společenství, zejména v oblastech obchodní politiky a rozvojové pomoci,
- zajištění pravidelného dialogu s investory a zainteresovanými stranami,
- účinné reakce na mezinárodní problémy související s daňovou a celní politikou.

K dosažení těchto úkolů Ředitelství připravuje řadu legislativních i nelegislativních strategických iniciativ k přijetí Evropskou komisí, stejně jako spolupracuje s členskými státy na vylepšení spolupráce a sdílení informací.⁹²

eCustoms

Electronic customs (eCustoms) je společný projekt zemí EU. Řídí ho DG TAXUD. Jeho základní myšlenkou je sjednocené vystupování všech současných

⁹²Web ec.europa.eu [citováno 25. dubna 2009]. Dostupný z:
http://ec.europa.eu/taxation_customs/common/about/index_en.htm#

celních správ EU za současného zvýšení ochrany zájmů Společenství ve finanční oblasti, v otázkách bezpečnosti a v oblasti životního prostředí. Jeho cíle jsou tyto:

- zvýšení bezpečnosti, spolehlivosti a rychlosti celního dohledu, omezení úniků a podvodů,
- ochrana společného celního území, podpora konkurenceschopnosti firem,
- ochrana obyvatel a přírodního prostředí před nebezpečnými a škodlivými látkami a před terorismem,
- další sjednocení a harmonizace celních procedur v rámci Společenství, jako např. koordinované provádění kontrol spolu s dalšími orgány státní správy s respektováním udělených povolení zjednodušených postupů nebo redukce údajů celního prohlášení o 25 % proti současnému stavu,
- rozšíření platnosti udělených povolení zjednodušených postupů na celou EU a jejich vzájemné uznávání,
- dosažení 100 % celních prohlášení pouze v elektronické formě.

Těchto cílů má být dosaženo při respektování technické a ekonomické rozdílnosti v obchodní sféře, stejně tak jako rozdílnosti informačních systémů v jednotlivých členských státech (prostředkem dosažení cílů je elektronizace a společně budované informační systémy).

Časově je celá iniciativa ohraničena obdobím od roku 2004 do roku 2010, kdy mají být již všechny principy, projekty a informační systémy plně provozovány.⁹³

Customs 2013

Další program, jehož gestorem je DG TAXUD, je Customs 2013. Customs 2013 (Clo 2013) je program pro období let 2008 – 2013, je následníkem programu Clo 2007.

Jeho cíle jsou zajistit:

- *aby celní činnost uspokojovala potřeby vnitřního trhu, včetně bezpečnosti dodavatelského řetězce;*
- *aby komunikace a vykonávání povinností celních správ probíhala tak efektivně, jako by byly správou jedinou;*

⁹³Web cs.mfcr.cz [citováno 25. dubna 2009]. Dostupný z: www.cs.mfcr.cz

- *potřebnou ochranu finančních zájmů Společenství;*
- *posílení bezpečnosti a zabezpečení občanů;*
- *přípravu na rozšíření, včetně sdílení zkušeností a znalostí s celními správami dotčených zemí.⁹⁴*

6.3 OLAF

OLAF je Evropský úřad pro boj proti podvodům. Jeho cílem je chránit finanční zájmy EU, bojovat s podvody (jako např. vyhýbání se placení cel a daní, zneužívání finančních podpor zajišťovaných Společenstvím), s korupcí a jinými nestandardními aktivitami, včetně špatného vedení v rámci evropských institucí.⁹⁵

Svých cílů OLAF dosahuje vedením nezávislých interních a externích vyšetřování. Organizuje také úzkou a pravidelnou spolupráci mezi kompetentními orgány členských států (vyšetřující, policejní, justiční, správní orgány) za účelem koordinace jejich aktivit. Mezi tyto kompetentní orgány – partnery OLAF patří i celní orgány jednotlivých členských států, v České republice je tímto orgánem Generální ředitelství cel.

OLAF poskytuje členským státům potřebnou podporu a technické know-how pro pomoc v boji proti podvodům. Rovněž podniká veškeré kroky k posílení příslušné legislativy.

OLAF zajišťuje spolupráci mezi členskými státy a Komisí. Účelem této spolupráce je ochrana finančních zájmů Společenství podle článku 280 Smlouvy ES. OLAF je především nástrojem administrativního vyšetřování komise. O zahájení vyšetřování a o jeho formě rozhoduje ředitel OLAF. Na závěr šetření je vydána zpráva o průběhu a výsledku vyšetřování, a kauza může být předána správním nebo justičním orgánům příslušného členského státu EU.⁹⁶

⁹⁴ Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady, kterým se zavádí akční program pro oblast cel (Clo 2013)

⁹⁵ Web ec.europa.eu [citováno 30. dubna 2009]. Dostupný z: http://ec.europa.eu/anti_fraud/index_cs.html

⁹⁶ Web sagit.cz [citováno 30. dubna 2009] Dostupný z: www.sagit.cz

Společné celní operace

Běžně jsou označovány jako „JCO“, to je zkratka jejich anglického pojmenování Joint Customs Operation. Společné celní operace mohou být pořádány jako obecné nebo regionální, rozdíl je v jejich rozsahu a v území, kterého se tyto operace týkají. Obecné se zpravidla týkají celého území EU (nebo většiny členských států), regionální většinou jen několika (např. sousedních) členských států. Společnou celní operaci může vyhlásit Komise nebo např. právě výše zmíněný OLAF nebo kterýkoli členský stát. Kterýkoli členský stát se může rovněž přihlásit k účasti na Společné celní operaci, a to jako aktivní účastník nebo jako pozorovatel.⁹⁷

Podstata většiny JCO spočívá v operativním zaměření všech zúčastněných členských států na určitou problematiku a po přesně stanovenou dobu.

Do JCO mohou být zapojeny různé státní orgány členských států, nejčastěji jde o celní správy nebo speciální orgány policie. Dále to mohou být specializované útvary různých ministerstev členských států – zejména útvary ministerstva zemědělství, pokud je JCO zaměřena na dovoz potravin ze třetích zemí, které podléhají zákazům nebo omezením ze strany EU. Další tradičními účastníky bývají: WCO, EUROPOL, INTERPOL nebo EUFOR, případně třetí země.⁹⁸

Koordinátorem JCO bývá zástupce pořádajícího členského státu. Výměna informací mezi ním a účastníky operace i mezi účastníky navzájem probíhá při operaci v chráněném prostředí informačních systémů AFIS Portál nebo CEN COMM, tyto systémy spravuje OLAF, resp. WCO. Informace tak mohou zasílat a přijímat pouze ti, kteří jsou schválenými účastníky operace.

O průběhu a průběžných výsledcích JCO jsou všichni účastníci informováni, tyto informace mají obvykle formu tzv. denních zpráv, které připravuje koordinátor JCO nebo jeho tým působící po dobu operace ve Stále koordináční jednotce. Stálá koordináční jednotka (P-OCU) má sídlo v OLAFu, v členském státě nebo EUROPOLu, popř. ve WCO. Koordináční jednotku řídí zástupce státu, který JCO organizuje, nebo zástupce OLAFu.⁹⁹

⁹⁷ Zollkriminalamt [citováno 27. května 2009]. Dostupný z: www.zoll.de

⁹⁸ tamtéž

⁹⁹ tamtéž

7. Spolupráce v rámci mezinárodních smluv

Mezinárodní smlouvy jsou hlavními prameny mezinárodního práva. Státy, které je podepsaly a ratifikovaly, jsou jimi vázány. Mezinárodní smlouvy mají mezinárodně právní účinky.¹⁰⁰ K mezinárodním smlouvám upravujícím celní spolupráci patří úmluvy Neapol II a CIS. První z nich se týká vzájemné spolupráce mezi celními správami (v EU jde především o oblast třetího pilíře), druhá používání informační technologie pro celní účely. Obě jsou vypracovány na základě článku K.3 Smlouvy o Evropské unii.

7.1 Neapolská úmluva (Neapol II)

Neapol II upravuje vzájemnou pomoc celních správ Evropské unie při předcházení a odhalování porušování vnitrostátních celních předpisů a stíhání a trestání porušování vnitrostátních celních předpisů Společenství.¹⁰¹ Celní správy ji uplatňují v mezích pravomocí přenesených na ně vnitrostátními předpisy.

Formy spolupráce podle Neapolské úmluvy II jsou: pomoc na žádost (jde o sledování a informování bez žádosti, zprávy o tomto sledování a takto získané informace mohou být použity jako důkazní prostředek), pomoc poskytnutá bez žádosti a zvláštní formy spolupráce.

Pomoc na žádost poskytují dožádané orgány nebo příslušné orgány, které byly dožádaným orgánem v dané věci osloveny. V Úmluvě je upravena forma a obsah žádosti o pomoc, žádosti o informace, žádosti o sledování a žádosti o vyšetřování.

Bez žádosti si příslušné orgány poskytují pomoc podle článků 16 a 17 Úmluvy, s případnými omezeními vnitrostátními předpisy.¹⁰²

Zvláštní formou spolupráce je příhraniční spolupráce, která probíhá podle ustanovení čtvrté hlavy Úmluvy. Celní správy si při ní navzájem poskytují nezbytnou

¹⁰⁰ Web cs.wikipedia.org [citováno 13. června 2009]. Dostupný z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Mezin%C3%A1rodn%C3%AD_smlouva

¹⁰¹ Úmluva o vzájemné pomoci mezi celními správami (Neapolská úmluva II)

¹⁰² tamtéž

personální a organizační podporu. Žádosti o takovouto spolupráci mají v zásadě formu žádosti o pomoc (článek 19 Úmluvy).

Za koordinaci a plánování přeshraničních operací odpovídají ústřední koordinační jednotky řízené členskými státy podle čl. 5 Úmluvy.¹⁰³

Mezi příhraniční operace patří bezprostřední přeshraniční pronásledování (článek 20 Úmluvy), přeshraniční sledování (článek 21), sledovaná zásilka (článek 22), skryté vyšetřování (článek 23) a zvláštní společné vyšetřovací týmy (článek 24)

V Úmluvě jsou také zakotvena oprávnění a povinnosti celních správ při výkonu této činnosti, ochrana osobních údajů a výklad Úmluvy.

Prováděcí a závěrečná ustanovení hlavy sedmé se zabývají důvěrností, výjimkami z povinnosti poskytnout pomoc, územní působností Úmluvy, vstupem Úmluvy v platnost, změnami a depozitářem. Prohlášení, která mají být připojena k Úmluvě a zveřejněna v Úředním věstníku EU uvádí příloha I Úmluvy.¹⁰⁴

7.2 Úmluva CIS

Úmluva CIS, která doposud ještě není účinná, se týká celního informačního systému. Celní správy podle ní mají vytvářet a udržovat společný automatizovaný informační systém pro celní účely. Tento systém tvoří ústřední databáze přístupná z terminálů každého členského státu. Tato databáze zahrnuje údaje o zboží, dopravních prostředcích, podnicích, osobách, trendech v podvodech.¹⁰⁵ Technický provoz infrastruktury pro celní informační systém zajistí Komise.

O položkách, které jsou zahrnuty do celního informačního systému pro každou kategorii, rozhodnou členské státy.

K údajům z celního informačního systému je přímý přístup vyhrazen výlučně vnitrostátním orgánům členských států. Jsou to celní správy, ale i jiné orgány oprávněné podle právních předpisů a postupů dotyčného členského státu. Seznamy těchto příslušných orgánů si členské státy navzájem mezi sebou zašlou.¹⁰⁶

¹⁰³ Úmluva o vzájemné pomoci mezi celními správami (Neapol II)

¹⁰⁴ tamtéž

¹⁰⁵ Úmluva CIS o používání informační technologie pro celní účely

¹⁰⁶ tamtéž

Údaje z celního informačního systému mohou členské státy používat pouze za účelem uvedeným v článku 2 úmluvy CIS, je to předcházení, šetření a stíhání závažných porušení vnitrostátních předpisů zvýšením účinnosti, spolupráce a kontroly celních správ členských států prostřednictvím rychlého šíření informací.

Zahrnutí údajů do celního informačního systému upravují právní předpisy a postupy poskytujícího členského státu, pokud úmluva CIS nestanoví přísnější ustanovení.¹⁰⁷

Každý členský stát si určí celní orgán odpovědný za celní informační systém, jehož název si navzájem sdělí s ostatními členskými státy.

Ke změně, doplnění, opravě a likvidaci údajů v celním informačním systému je oprávněn pouze poskytující členský stát. Údaje v celním informačním systému se uchovávají pouze po dobu nezbytnou pro dosažení účelu, pro něž byly vloženy.

Je zřízen výbor složený ze zástupců celních správ členských států. Ochranu osobních údajů vložených do celního informačního systému musí každý členský stát zajistit přinejmenším na stejné úrovni, jaká vyplývá ze zásad Štrasburské úmluvy 1981. Kontrolou ochrany osobních údajů pověří každý členský stát jeden nebo několik vnitrostátních orgánů, tyto orgány vykonávají nezávislý dozor a kontrolu k zajištění toho, že zpracování a používání údajů v celním informačním systému nenarušuje práva dotčených osob. Pověřené kontrolní orgány mají rovněž přístup k celnímu informačnímu systému.¹⁰⁸

Dále je zřízen společný kontrolní orgán, který je příslušný pro dohled nad provozem celního informačního systému a pro posouzení veškerých obtíží při uplatňování či výkladu, které během jeho činnosti vzniknou, a pro posouzení obtíží, které mohou vzniknout při výkonu nezávislé kontroly příslušnými vnitrostátními orgány členských států nebo při výkonu přístupových práv k systému. Tento orgán dále může vymezit návrhy za účelem nalezení společných řešení výše uvedených obtíží. I společný kontrolní orgán má přístup k celnímu informačnímu systému.

Příslušné orgány členských států a výbor složený ze zástupců celních správ členských států přijmou všechna administrativní opatření nezbytná pro zachování

¹⁰⁷ Úmluva CIS o používání informační technologie pro celní účely

¹⁰⁸ tamtéž

bezpečnosti celního informačního systému.¹⁰⁹ Každý členský stát také nese náklady na provoz a používání celního informačního systému na svém území.

7.3 Dohoda o právech duševního vlastnictví souvisejících s obchodem (TRIPS)

Celní správy Evropské unie se při své činnosti podílejí mimo jiné i na ochraně práv duševního vlastnictví. Právně tuto problematiku upravuje jednak komunitární právo a národní předpisy členských států, jednak i mezinárodní smlouvy. Nejdůležitější normou, která upravuje ochranu práv k duševnímu vlastnictví, je dohoda TRIPS.

Práva duševního vlastnictví se udělují osobám a týkají se výtvorů jejich mysli. Ochrana práv duševního vlastnictví zahrnuje patenty, designová práva, copyright a obchodní značky omezující využívání nebo vyjadřování myšlenek a informací s komerční hodnotou. U patentů existuje dočasný monopol zaručující v případě úspěchu objevu zisk jeho vynálezci.¹¹⁰

Dohoda TRIPS je spravována WTO. Promítají se do ní základní principy WTO: transparentnost, vynutitelnost práv k duševnímu vlastnictví a dosažení minimálního standardu jejich ochrany, dále národní zacházení, doložka nejvyšších výhod a nediskriminace. Na rozdíl od předchozích mezinárodních smluv na ochranu práv k duševnímu vlastnictví jsou v dohodě TRIPS zakotvena ustanovení, která se vztahují k prosazení (vynucení) těchto práv.¹¹¹

Dohoda TRIPS stanovuje minimální standard ochrany práv k duševnímu vlastnictví. Tohoto standardu jsou povinny dosáhnout všechny členské země, které ji přijaly, rozdíl byl pouze v účinnosti dohody pro jednotlivé země. Vyspělé státy byly zavázány plnit všechna její ustanovení od 1. ledna 1996, rozvojové země a země s tranzitní ekonomikou od 1. ledna 2000 a nejméně rozvinuté od 1. ledna 2006. Členské státy nebyly omezeny v přijetí přísnější ochrany práv k duševnímu vlastnictví.¹¹²

TRIPS řeší tyto základní otázky:

¹⁰⁹ tamtéž

¹¹⁰ Sdružení obrany spotřebitele. Web BusinessInfo [citováno 6. června 2009]. Dostupný z: <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/pravni-prostredi-celni-problematika/dohoda-o-pravech-dusevniho-vlastnictvi/1000487/4792/>

¹¹¹ Ministerstvo průmyslu a obchodu. Web mpo.cz [citováno 6. června 2009]. Dostupný z: <http://www.mpo.cz/dokument6336.html>

¹¹² tamtéž

- jak uplatňovat základní principy obchodního systému a další mezinárodní dohody o duševním vlastnictví,
- jak poskytnout adekvátní ochranu právům duševního vlastnictví,
- jak mohou země vynucovat tato práva na svém území,
- jak mezi členy řešit spory o duševním vlastnictví,
- stanovení zvláštních přechodných opatření během zavádění nového systému.¹¹³

¹¹³ Sdružení obrany spotřebitele. Web BusinessInfo [citováno 6. června 2009]. Dostupný z: <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/pravni-prostredi-celni-problematika/dohoda-o-pravech-dusevniho-vlastnictvi/1000487/4792/>

8. Závěr

Tématem mé závěrečné práce byla mezinárodní spolupráce celních správ Evropské unie, téma v literatuře ne až tak často zpracované, relativně nové a navíc pro mne cizí, protože pracuji zcela mimo obor celní správy – ve správě veterinární. Nepsala jsem tedy o záležitostech z praxe mi známých. Snažila jsem se využít všech dostupných zdrojů, kterými byly z velké části nejrůznější webové stránky, ať už oficiální weby organizací, o kterých jsme ve své práci pojednávala (Světová obchodní organizace, Světová celní organizace, Ministerstvo financí atd.), jakož i jiné, které se zabývaly danou problematikou, byť i okrajově, částečně jsem používala i literární zdroje, i když těch se daným tématem mnoho nezabývá a v neposlední řadě jsem využila informace získané na Generálním ředitelství cel v Praze.

Cla původně vznikla za účelem ochrany domácích trhů, byla překážkou v obchodování a plnila rovněž roli fiskální, tedy zdroje příjmů do státního rozpočtu. Celní správy v dnešní době mají ale i mnoho dalších rolí, nezabývají se pouze výběrem a správou cel, kromě této své původní role, v současnosti trochu ustupující do pozadí, dnes plní mnoho dalších rolí, spravují spotřební daně, spolupracují při ochraně takových společenských zájmů, jako je bezpečnost občanů, ochrana veřejného zdraví, ochrana životního prostředí, ohrožené fauny a flóry, kulturního dědictví atd. Celní správy kontrolují realizaci některých nástrojů společných politik (obchodní a zemědělské) a statisticky sledují zahraniční obchod. Rovněž mohou mít postavení orgánů činných v trestním řízení.

Spolupráce mezi celními správami je nezbytná zejména ze dvou důvodů. Prvním je, že celní správy v současnosti mají usnadňovat mezinárodní obchod, který se vždy týká minimálně dvou celních správ, někdy i více, každá z nich má pod kontrolou pouze část dané operace a je tedy nezbytné, aby při kontrole celé operace zúčastněné celní správy mezi sebou spolupracovaly.

Dalším důvod je trestná činnost přesahující hranice jednotlivých států, zde je rovněž nutná vzájemná spolupráce celních správ jako jedněch z orgánů podílejících se na vyšetřování (v Evropské unii se jedná o spolupráci v rámci jejího třetího pilíře).

Spolupráci celních správ upravuje celá řada právních předpisů, počínaje mezinárodními smlouvami, přes komunitární právo až po národní právní předpisy jednotlivých členských států. Základními celními předpisy v Evropské unii je Celní kodex Společenství a Společný celní sazebník.

Spolupráce celních správ probíhá jednak mezi nimi navzájem, dále pak v rámci mezinárodních organizací, zejména těch, které se zabývají obchodem (Světová obchodní organizace) a cly (Světová celní organizace).

9. Resumé

The theme of my final thesis is the international cooperation of customs administrations within European union – the topic which is not so often described in literature, relative new and last but not least – a topic which is for me brand new because I have not been working in customs administration – I am an employee of veterinary service. So this is the topic which is unfamiliar to me. I tried to use all the possible sources – mostly internet pages – often pages of administrations and organisations described in my final theses (World Trade Organisation, World Customs Organisation, Ministry of Finance etc.). And of course the other pages which are concerned with this theme – sometimes only partially. I also followed up written sources although this topic is really rare. And must be mentioned: I cooperated closely with General Directorate of Customs in Prague.

Duties were created as a tool of protection domestic markets, it was a barrier of trade and it fulfilled a role of a source of incomes to a treasury. But nowadays customs administrations play many other roles, they are not longer concerned only with the tax and duty service (an original role, now a little bit withdrawing), today the customs administration has become a multipurpose part of the establishment, it is responsible for the excise duties administration, it protects the environment, safety and security of consumers and citizens, it also deals with the protection of the public health, animals (CITES), flora, cultural heritage etc. Customs administrations of member states of EU are responsible for the control of implementation of some tools of common agricultural and trade policy and they also monitor the flow of the goods within EU. And they can be ex lege also active in the criminal proceedings.

The cooperation between customs administrations is necessary of the two reasons. The first one is the fact that one of the basic roles is to facilitate international trade – and that is something what is everytime concerned with two customs administrations – at least. Each of them plays specific role in the transfer of goods so it necessary to cooperate to accomplish all the trade operation.

The second one is the organised crime which is crossing borders of countries, here is cooperation of customs administration essential – since they are one

of the bodies responsible for the investigation (this is a part of so called third pillar issue within European union).

The cooperation is determined by many legal enactments – starting with international agreements and conventions, community law and we must not forget national sources of law of each single member state. The basic legal acts of EU are Customs Code and Common Customs Tariff.

The collaboration of customs administrations is realized mutually within their framework of customs and also with international organisations which deals with trade – World Trade Organisation – and with the customs – World Customs Organisation.

10. Seznam pramenů použitých pro zpracování bakalářské práce

Literatura:

- Rozehnalová, N., Týč, V. Vnější obchodní vztahy Evropské unie, Brno: Masarykova univerzita, 2006
- Štěrbová, L. Aktuální otázky vývoje Světové obchodní organizace, Praha: Vysoká škola ekonomická, fakulta mezinárodních vztahů, 2001
- Šroněk, I. Světová obchodní organizace, Praha: Vysoká škola ekonomická, fakulta mezinárodních vztahů, 1997
- Janatka, F. a kol. Obchod v rámci Evropské unie a obchodní a obchodní operace mimo členské země EU, Praha: ASPI publishing, 2004
- Had, M., Urban, L. Evropská společenství První pilíř Evropské unie, Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 1997

Internetové stránky

www.mfcr.cz

www.cs.mfcr.cz

www.sagit.cz

<http://cs.wikipedia.org>

www.cfe-eutax.org

www.mpo.cz

www.wcoomd.org

<http://ec.europa.eu>

www.euroskop.cz

www.wto.org

www.zoll.de

Dokumenty, zákony a jiné právní předpisy

- Zákon č. 185/2004 Sb. o Celní správě České republiky, ve znění pozdějších předpisů

- Nařízení Rady (EHS) č. 2913/92, kterým se zavádí celní kodex Společenství
- Společný postoj (ES) č. 17/2007 přijatý Radou dne 15. října 2007 s ohledem na přijetí nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES), kterým se vydává Modernizovaný kodex Společenství
- Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady, kterým se zavádí akční program pro oblast cel (clo 2013)
- Úmluva o vzájemné pomoci mezi celními správami (Neapolská úmluva II)
- Úmluva CIS o používání informační technologie pro celní účely

Generální ředitelství cel

(osobní konzultace)